СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК XLIX. Ч. 201. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 2. вересня 1941. No. 201. Jersey City, N. J., Tuesday, September 2, 1941. VOL. XLIX

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

КЛЯВДІЯ ОЛЕСНИЦЬКА.

СУСПІЛЬНА ГРАНИЦЯ МОЛОДОСТИ

Знаємо, що там, де ми поступили наперід один крок, наші діти схочуть зайти милю, де ми зробили стежку, ці, що прийдуть після нас, найдуть її вузкою і прорубають на дорогу. Як не хвалилиб ми „старих, добрих часів" з кінними дорожками по вулицях міст, нафтовими лямпами по хатах і спокійним життям, нормованим радше силами та законами природи, чим складними економічними проблемами нашого будня — не можемо промовчати, що й ці часи мали явища, які ми находимо невиносимими і бралися усувати їх ціною ворожнечі зі старшою генерацією. Правда, ці конфлікти та ріжниці поглядів між старшим та молодшим поколінням маліють в міру цього, як поступає вперід суспільність. На тлі родини молодь добивається щораз більшої свободи особистого життя, суспільність числиться з її голосом та призначує для неї місця у своїх провідних установах. Але непорозуміння двох поколінь не вникне так довго, поки будуть біольогічні ріжниці між старим і молодим віком, між енергією та запалом молодого організму, а досвідом сивої голови.

Лиш тоді, коли ці дві сили змагаються зі собою, суспільність дістає корисну для себе вислідну. Негамований молодечий порив не все оправдує покладені надії, коли його одинокого ставимо на чолі громадянських починів, — обережність та повільність старшого віку не завелиб далеко суспільности, колиб від них лиш залежав її поступ.

Та стає отвертим питання, чи виходить на загальну користь роблення для молоді надто великих уступок та признання її щораз більших привілеїв. Кажуть, що на тлі американського громадянства ці речі доводять до сумних вислідів. Молодь хоче „збивати капітал" на приналежности до нелітньої ґрупи та держиться своїх молодечих організацій далеко довше, як би це належалося її з огляду на вік. Робить це в надії, що цею дорогою лекшим коштом дібеться цього, за що у відокремленім змагу зі старшими мусілаб ужити більшого запасу особистих здібностей. Що більше, молодь починає творити свій окремий політичний та економічний світ, який інтерес своєї нелітньої ґрупи хоче ставити вище традиційних надбань та користи цілого загалу. Не проявляє вона охоти реформувати старі установи, не хоче брати на себе відповідальности за нові спроби на терені цілого громадянства.

На цьому тлі Американський Конгрес Молоді кожного року нараховує на сотки більше делегатів (не рідко людей подружених та сивоволосих!), що як у один дзвін голосять домагання економічної забезпеки, звернене у сторону старшої генерації.

Правда, справ цих не розвяжеться відібранням молоді признаних привілеїв чи забороною організувати себе. Економічні труднощі наших днів та болячка безробіття — це справи, — що на їх розвязку чекає цілий світ і ми не маємо права узалежнювати їх від самої лиш второпности та ініціятиви молодого покоління. Кожна установа має обовязок відкрити двері перед молодим працівником під загрозою втрати допливу молодих здібностей, енергії та запалу.

Але людина, що доросла літ, коли прислуговують їй усі громадянські права, не належить більше до молодечої ґрупи, що мусить користуватися окремою опікою і зглядами старшого громадянства. Є вона повновартісним громадянином, про якого значіння серед суспільности рішають лиш його здібности, а не вік. Молоді літа дають їй лиш перевагу в поборенню заробіткових труднощів, а не є упослідженням, задля якого належиться молодій людині вважливість цілого загалу.

Наші установи в Америці збудували руки старшого покоління. Маємо тут молодь, для якої плекаємо окремі почування з огляду на це, що вона має бути сторожем нашого культурного вкладу в Америку, має перейми ти у свої руки нашу спадщину. Ради цього надбання, що повстало коштом великої жертвенности та посвяти—вважаймо, щоб ця молодь вносила до наших установ нову кров і свіжі ідеї, а не лиш примховате домагання вважливости на нелітність.

РІЧНИЦЯ ВИБОРЧОГО ПРАВА ДЛЯ ЖІНОК

Краєва Ліга Голосуючих Жінок у Вашинґтоні видала врочисту заяву з нагоди 21. річниці признання виборчого права для жінок. Рівночасно осібну заяву видала пані Кері Чепмен Кет, ветеранка боротьби за заведення цього права. Ці заяви звернули загальну увагу на суспільне значіння виборчого права для жінок.

Зрештою це питання є цікаве для кожнього, хто памятає часи аґітації за виборче право жінок. Такий памятає теж ті високопарні арґументи, якими жінки добилися повного зрівнання з мужчинами на політичному полі. Може й він ждав, що жінки своєю участю в політичному житті краю поширять політичний виднокруг, поглиблять розуміння політичних прав, піднесуть угору рівень моралі публичного життя.

Пані Кері Чепмен Кет виразно на це натякає, кажучи, що „жінки в цьому й інших краях, де вони голосують, розвинулися просто в чудовім ступні щодо незалежности, широти погляду й розуміння. Їх поведінка при виборах не розчарувала нікого".

Не знати, чи справді щиро говорить пані Кері Чепмен Кет, бо здається й між жінками є дуже багато визначних одиниць, для яких власне поведінка жінок при виборах були причиною глибокого розчарування.

Від коли заведено загальне виборче право для жінок, вплив жінок у політиці ніколи не був такий великий, як цього жінки сподівалися, а противники його побоювалися. Жінки властиво як жінки у політиці не виступали. Своїх спеціяльних поглядів та домагань вони майже ніколи не виставляли.

Не можна сказати, що жінки використали вповні ті нагоди, які давало їм політичне життя через признання їм виборчого права. Назагал жінки віддавали далі політику в руки мужчин.

Все таки признати можна, що в заяві пані Кет певна доза правди є. Хоча жінки не витиснули поважного сліду на американську політику за останніх двацять літ існування виборчого права для жінок, не дасться заперечити, що вони самі багато навчилися через свою практичну участь у політичному житті. Що роля жінки в політиці Злучених Держав мала, треба признати виплівом слабого підготовання жінок для практичної політики.

Це доказало щераз правду, яку часто забувають ті, що борються за добуття якогось права: що сама боротьба за добуття права не дає ще досвіду в використуванні цього права. Як скінчиться боротьба за право, приходить період навчання, як права вживати.

Поминаючи цю науку, пані Кет у своїй заяві підносить одначе факт, який з ним має тісний звязок. Вона каже, що „від часу заведення повного політичного зрівнання жінок з мужчинами в Америці дивним дивом це право жінки в інших краях утратили. Нині жінки не можуть користуватися виборчими правами в Чехословаччині, Польщі, Данії, Норвеґії, Фінляндії, Бельґії, Голяндії, Люксембурґу, Австрії, Естонії, Латвії й Литві. В Росії й Німеччині виборчі права там викривлено, що вибори перестали бути зовсім свобідною встановою. Парляменти просто перестали існувати в тих усіх краях... Через пятьсот літ ідеї демократії постійно поступали вперед і мужчини й жінки добували собі більше й більше політичних свобід. Це просто неймовірна річ, що ці права так недавно добуті, так нагло пропали".

Не можна очевидно цих фактів заперечити, одначе не можна теж закрити факту, що в багатьох краях обмежено політичні права жінок при активній допомозі власне жінок.

Цю видиму противорічість пояснити можна не інакше, як якраз браком підготовання жінок до політичного життя, на котре не звернули уваги навіть ті, що за добуття цих прав боролися. Як жінки остаточно дістали виборчі права, вони побачили, як складні є політичні питання. Почуття не підготовання до розвязки тих питань може зовсім несвідомо штовхнули жінки закидати політику. Для багатьох з них показався вихід у підпиранні таких власне рухів, які жінку хочуть обмежити до „церкви, дітей і кухні".

Як видно зо заяв провідніших американських жінок, навіть ці сумні факти не вбивають у них віри в потребу жіночої участи в політиці. Зо заяв видно лише глибше почуття потреби політичної освіти жіноцтва.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918, by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,

Китайська Жінка в Боротьбі За Волю Батьківщини

Китайська жінка і військо.

Ті, що в часі останньої світової війни говорили чи й писали як про щось надзвичайного про участь поодиноких жінок, чи навіть цілих відділів — як після вибуху російської революції — у дієвій армії на війні, напевно не знали, що в Китаю жінка-вояк — це ніяка новина і нічого надзвичайного. В часі домашньої т. зв. „війни тайпінґів", що тягнулася повних пятнацять літ (1850—1864) участь китайських жінок в армії тайпінґів була масова; досить сказати, що в армії тайпінґів, яка здобула Нанкін, на 600 тисяч мужчин було 500 тисяч жінок. Китайські жінки брали участь у т. зв. „боксерському повстанні" в 1900-му році, яке криваво здусили европейські держави, Японія, та Злучені Держави. Таким чином військово-воєнна служба серед китайського жіноцтва має давню традицію.

В нас поширений загально погляд, що китайські жінки це дуже ніжні й делікатні сотворіння, яким може бути добре місце всюди тільки не в армії. Але власне подвиги китайських жінок в часі згаданих вже „війни тайпінґів" та „боксерського повстання" доказують, що китайська жінка зовсім не слабший ї не гірший вояк від мужчини. І хто це знав, той ні трохи не дивувався, коли довідався, що як тільки почалася китайсько-японська війна, китайські жінки почали масово зголошуватися до армії.

Дуже помилявсяб той, хдо думав би, що на війну йдуть тільки сильні і здорові селянки, що звикли до надлюдської праці, яку їм на ціле життя накидає природа, традиція і звичай. Бо не тільки селянки почули в собі досить сили, щоб піти вслід за мужчинами до стрілецьких ровів. На війну пішло велике число жінок, що до того часу проводили своє життя в чотирьох стінах вибаглививих віль чи палат.

На початку китайсько-японської війни трапилося в Нанкіні два випадки, що пропали панни з найкращого китайського товариства — дочка президента касаційного суду і дочка відомого професора університету. Батьки гадали, що вони впали в руки бандитів, що схоплюють дітей і тому поставили на ноги поліцію трьох провінцій. Але всі пошукання поліції булиі безуспішні. Щойно по якомусь часі знайшли обі панни... в армії.

Треба ствердити, що теперішній японський наступ на Китай викликав серед китайського громадянства взагалі, а серед китайського жіноцтва зокрема нечуваний зріст патріотизму та радикального і беззастережного націоналізму. Тільки цим пояснюється ота масова безпосередня участь китайських жінок у війні. Тільки цим можна пояснити такі випадки, як той, що молода китайка в Шангаю забарикадувалася у свому домі озброєна в кріс і вирішила ставити сама одна опір ворогові, що вже був заняв передмістя. Ніякі переконування, що цей її опір недоцільний, не помагали. Аж насильно, не вважаючи на її рішучі протести, забрали її з її стійки. Годину після того, як її привезли до табору втікачів, вона привела на світ близнята...

Всі китайські жінки — від жінки найбіднішого кулі аж до жінок найвищих китайських достойників — намагаються в міру своєї спромоги брати участь у тій важкій боротьбі, що її Китай мусить вести з японським ворогом. Коли пані Сун-Сен проголошує брошури, пані Чень-Кай-шек пише статті і бере живу участь в безнастанній службі на війні, коли пані Кунґ виголошує радіо-промови, щоб заохотити свої землячки підписати нову позичку, то тисячі китайських жінок і дівчат зголошуються як добровольці до армії, як доглядачки до військових шпиталів або — що є ще більшим геройством — до шпиталів, у яких стогнуть та конають у жахливих муках жертви холери чи іншої пошести.

Всесвітня преса нотує багато випадків безприкладного геройства китайських жінок у боротьбі за волю свого краю. Батьківщина в небезпеці. І щоб її рятувати — ніяка жертва не є завелика. Китайські жінки це собі як слід усвідомили. Бачимо їх дуже часто на чолі маніфестаційних походів, як повіваючи національними прапорчиками домагаються боротьби аж до останньої краплі крови... „китайською Жанною Д'Арк".

Серед китайського патріотичного жіноцтва особливо одна вибилася сьогодні на передове місце. „Слава дружини маршала Ченґ-Кай-шека зростає в Китаю по останніх боях проти японської армії, як зростає весняна повінь" так писав анґлійський кореспондент про паню Ченґ-Кай-шек, яку називають тепер „китайською Жанно Д'Арк".

Ця небуденна жінка не зневірилась у можливість перемоги свого народу і видвигає щораз нові пляни рятування батьківщини. Анґлійська преса пише, що були часи, коли всі в Китаю падали духом, прагнули мира, але палкі промови пані Ченг-Кай-шек збудили знову серед китайського війська боєвий запал.

Китайська Жанна Д'Арк вихована в Америці. Тому ця жінка обєднала у своїй вдачі американську практичність і розмах та китайську витревалість, точність і нечувану рівновагу духа в годині небезпеки.

Не раз і не двічі бачили китайські вояки паню Ченг-Кай-шек у перших рядах серед ранених, серед реву гармат і свисту куль. Завжди усміхнена, погідна, проходила „китайська Жанна Д'Арк" між рядами війська, підтримувала на дусі зневірених, кормила голодних, помагала раненим. Нераз ця жінка була і в небезпеці, але завжди виходила з небезпеки щасливо.

„Життєздатність і любов китайців сильніші ніж руйнуюча сила Японії" — говорить ця жінка й орґанізує боротьбу проти японців.

Коли „китайська Жанна Д'Арк" опиниться в запіллі, вона приїздить до свого дому в Гонґ Конґу. Европейці, що її там бачили, дивуються, як у тій малій, худощавій, здавалосяб хоровитій жінці, може бути тільки сили, віри й запалу і як ця дрібна істота може витримувати труди й невигоди війни.

Вона завжди зодягнена в чорне убрання з високим ковніром. Виглядає на вояка-рекрута. Тільки зблизька можна побачити, що в її ухах звисають дорогоцінні бриліянти, шлюбний дарунок Ченґ-Кай-шека.

(Кінець буде.)

У східній Болівії туземське плем'я, що зоветься тоброчос, живе у вижолоблених пнях величезних дерев, відомих як фляшкові дерева.

Не вмів.

— Чи ви, Степане вмієте фліртувати?
— Ні. Був колись такий час, коли я думав, що розуміюся на флірті, але та історія скінчилась шлюбом.

—o—

Крім двох.

— То ви, пане, професоре, опанували всі европейські мови!
— Так... крім двох.
— А то яких?
— Моєї жінки і тещі.